

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Pravidlá

Hra Hodina otázok sa hrá podobne ako pexeso. Hráči rozložia kartičky na stôl obrázkom a otázkou dole. Hra sa začína tým, že prvý hráč odkryje ľubovoľnú kartičku a prečíta otázku, ktorá je na nej napísaná. Ak vie správne odpovedať, kartičku si zoberie a má hnedé právo d'ľalšieho ľahu. Ak nevie, kartičku otočí a vráti na miesto, po čom v hre pokračuje nasledujúci hráč. O správnosti odpovedí rozhoduje sudca, ktorým nemôže byť nikto z hráčov. Správne odpovede sú uvedené v texte informačného letáku o Popradskom rašelinisku pod rovnakými číslami, ako majú otázky na kartičkách. Vítazí ten hráč, ktorý má na konci najviac kartičiek. Veselú a poučnú zábavu!

Hodina otázok

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Hodina otázok

Popradské rašelinisko

Popradské rašelinisko

Nezabudnite!

- ✓ Popri Popradskom rašelinisku vedie cyklistický chodník. Všetky jeho zaujímavosti môžete vidieť na vlastné oči, ak sa pri ňom zastavíte.
- ✓ Ak kdekoľvek na Slovensku uvidíte šídielko *Coenagrion armatum* (prípadne inú vzácnú väžku), môžete nás o tom informovať prostredníctvom stránky www.vazky.sk/mapovanie.
- ✓ Na stránke www.vazky.sk/raseliniska môžete ostatným návštěvníkom rašeliniska označiť, čo zaujímavé a kedy ste tu pozorovali, ako aj uverejniť svoje fotografie lokality, jej flóru a faunu.^{/20/}

Vydala Aqua vita - Živá voda, Spoločnosť pre spoznávanie a záchrannu mokradí v spolupráci so Štátnej ochranou prírody, Správou Tatranského národného parku v roku 2013 v rámci projektu PP-2012-001 Zlepšenie ochrany vybraných mokradí severného Slovenska na základe fauny väžok. Informácie na www.vazky.sk/raseliniska.

Autori obrázkov a fotografií: Pavol Škojec (logo hry), Dušan Šácha (logo hry, 1, 3, 5, 11, 12, 13, 16, 18, 19), Martina Proháczková (4, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 20), Daniel Dítě (9), Martina Malošová (2), Christian Winkler (17)

Mapový podklad: ©2013 Mapové dátá OpenStreetMap.org licencované pod ODbL 1.0, mapový vizuál Freemap Slovakia (freemap.sk) poskytované pod licenciou CC-BY-SA 2.0

Projekt je podporený z Blokového grantu na podporu partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce, na ktorom sa finančne podielajú Švajčiarska konfederácia a Slovenská republika.

PROGRAM ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE

SWISS-SLOVAK COOPERATION PROGRAMME

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Slovenská republika

Na projekt sa finančne spoplatňujú:
Grantská kontinentálna a literárna republika

BLOKOVÝ GRANT PRE MVD A PODPORU PARTNERSTIEV ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE

V SPOLUPRÁCI S PARTNERMI NADÁCIÓ SOCIA A KARPATSKOU NADÁCIÓU

nadácia

ekopolis

socia

Karpatská nadácia

www.ecofit.sk

FAKTY O POPRADSKOM RAŠELINISKU

Čo to je, kde to je...

Popradské rašelinisko je zvyšok pôvodných rozsiahlych ekosystémov slatín^{*}, močiarov a mokradí, ktoré kedysi existovali v podhorí Tatier. Jeho súčasná rozloha je asi 4,5 ha.

Rašelinisko leží v Popradskej kotline, a to priamo v intraviláne mesta Poprad, na jeho západnom okraji. Zo severu ho ohraničuje štátnej cesta Svit – Košice, z východu cesta k sídlisku Juh (s ním susedí na južnej strane) a zo západu sa nachádza autobázár a polia.

Nadmorská výška je 670 – 680 m a rašelinisko má severnú až severovýchodnú expozíciu.^{/1/}

*Slatina: Typ raseliniska zásobovaný podzemnou vodou a zväčša bohatý na živiny, vyskytuje sa v nízinách a kotlinách.^{/2/}

Prirodné podmienky

Popradské rašelinisko sa vytvorilo vďaka vhodnej kombinácii klimatických pomerov a geologickej stavby územia.

Okolie Popradu patrí do mierne teplej oblasti Slovenska, jeho podnebie je mierne chladného kotlinového typu s priemernou ročnou teplotou 6 °C. Priemerné teploty v zime (január) klesajú k -5,9 °C, v lete (júl) stúpajú na 16,2 °C. Pokial ide o zrážky, ich ročné úhrny dosahujú asi 620 mm a sú rozdelené nerovnomerne. Maximum prinášajú letné búrky (júl – 88 mm), kym minimum sa vyskytuje v zime (január – len 30 mm), čoho príčinou je zrážkový tieň za najvyššími pohoriami Slovenska.^{/3/}

V geologickej stavbe podložia prevládajú flyšové horniny starých treťohôr (paleogén), ktoré sú tvorené kombináciou prieplustných pieskovcových a nepriepustných ilovcových vrstiev. V okolí Popradu dominujú nepriepustné vrstvy ilovcov, vďaka ktorým sa na vhodných miestach môže hromadiť voda.^{/4/}

Voda Popradského rašeliniska pochádza z dvoch zdrojov. Jednak je to miestna voda z dažďa a snehu, ktorá do rašeliniska priamo dopadá v podobe zrážok alebo priteká z okolia. Rašelinisko sa totiž nachádza na najnižšej náplavovej terase rieky Poprad, zatiaľ čo územie na juh a západ od neho leží na starších a teda vyšších terasách. Odtiaľto voda priteká povrchovým tokom, ako aj priesakmi cez pôdu a riečne sedimenty. Z rašeliniska potom odteká smerom na sever a severovýchod k rieke Poprad.

Druhý zdroj vody pre rašelinisko tvorí veľký podzemný zásobník, ktorý sa rozprestiera od Gánoviec po Poprad v druhohorných vápencovo-dolomitických horninách podložia Popradskej kotliny. Voda z neho je bohatá na vápnik, horčík a uhličitan a na povrch vyviera v podobe prameňov a gejzírov cez zlomy a praskliny vytvorené počas alpsko-karpatského vrásnenia. Popradské rašelinisko leží na západnom okraji tohto rezervoára a preto z neho môže byť zásobované vodou.

Kombinácia tvaru reliéfu, stavby podložia, klímy a hydrologických pomerov umožňuje, že na rašelinisku je voda dostupná počas celého roka a vystupuje tu na povrch, kde vytvára malé jazierka. Z vyššie položených postupne preteká do nižších častí rašeliniska. V niektorých jazierkach sa voda udrží aj v lete, pričom ani v zime nezamíra a takto vytvára vhodné podmienky pre život a rozvoj druhov viazaných na toto špecifické prostredie. Výsledkom je vrstva organozemnej pôdy (rašelin), ktorej pôvodná hrúbka bola od 40 cm v južnej časti rašeliniska až do 130 cm v jeho severnej časti.^{/5/} Rašelina je bohatá na organické látky a minerálne živiny, najmä vápnik (až 13% CaCO₃).

Vývoj rašeliniska

Rašelinisko sa vyzývalo tisíce rokov od posledného zaľadnenia, v odbornej literatúre však dlho nebolo známe. Prvý raz ho spomenul až Šmarda v roku 1961. V tom čase bolo ešte v prirodzenom stave.

Nasledovalo dlhé obdobie, keď bola lokalita postupne viac a viac devastovaná.^{/6/} V r. 1966 bolo rašelinisko odvodnené. Osemdesiate roky so sebou priniesli ľažbu rašeliny na väčšine rozlohy lokality. V tom čase bolo tiež postavené sídlisko Juh, ktorého výstavba znamenala úplný zánik južnej časti rašeliniska. Do vytáreného priestoru bol navezený stavebný odpad. Vykopané boli tri odvodňovacie priekopy, ktorých zmyslom bolo odvádať povrchovú vodu zo sídliska a chrániť pred zaplavlením štátnej cesty. V r. 1999 bola na jeden z týchto kanálov ilegálne napojená prípojka odpadovej vody z jedného paneláku, čím došlo k znečisťovaniu lokality a táto situácia pretrvávala až do r. 2004.

V deväťdesiatych rokoch mesto Poprad plánovalo rašelinisko zastavať. Od tohto zámeru upustilo po vykonaní botanickej prieskumu a stanovení významu lokality. Pri výstavbe autobazáru bola ale zničená západná časť rašeliniska. Snahou ochranárov bolo lokalitu vyhlásiť za chránenú (chránený areál). Tieto aktivity neboli úspešné^{/7/}, v rokoch 2000 – 2005 tu preto vykonávali aspoň základnú starostlivosť o ekosystém (kosenie).

V súčasnosti je Popradské rašelinisko v územnom pláne mesta určené za zelenú rekreačnú zónu. Starostlivosť oň však bola utlmená, čoho dôsledkom je zarastenie veľkej plochy trstinou a náletovými drevinami a následná strata vody.^{/8/}

V čom je význam Popradského rašeliniska?

Rašelinisko je v rámci Slovenska jedinečné. Predstavuje jeden z mála zachovaných zvyškov pôvodných rozsiahlejších ekosystémov slatinných mokradí Popradskej kotliny. Na veľmi malej ploche sa tu vo vysokých početnostiach vyskytuje veľké bohatstvo druhov slatinných spoločenstiev. Mnohé tieto rastliny a živočíchy sú vzácné, ohrozené a chránené, niektoré z nich sa dokonca vyskytujú len tu a na celom Slovensku už nikde inde.

Lokalita je unikátna tiež tým, že na nej v pomerne krátkom čase po významnej deštrukcii došlo k spontánnej obnove takmer prirodzeného stavu.^{/9/}

Ekosystémy Popradského rašeliniska

Na rašelinisku je prítomná mozaika rôznych typov veľmi vzácnych a ohrozených spoločenstiev – od otvorennej hladiny stojatých vôd cez močiare s vysokými ostricami, trstou a pálkou po slatiny a slatinné lúky s prechodom do osikových a brezových porastov. Alkalické slatiny sú dokonca biotopom európskeho významu (č. 7230).^{/10/}

Zistená bola prítomnosť spolu 27 druhov ohrozených rastlín, ktoré sú evidované v národnom Červenom zozname. Počet druhov chránených podľa vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 24/2003 Z. z. je 19. Na európskej úrovni je chránených 5 druhov.

Najvýznamnejšími druhmi rastlín sú:

- metlica trsnatá (*Deschampsia caespitosa*, poddruh *paludosa*) – Popradské rašelinisko je na Slovensku jej jediná lokalita
- vstavač *Dactylorhiza cruenta* – má tu jedinú lokalitu nielen na Slovensku, ale v celých Karpatoch; najbližšie rastie až v Alpách
- vstavač *Dactylorhiza incarnata* ssp. *pulchella* – v rámci Slovenska prvý raz objavený práve na Popradskom rašelinisku
- rašeliník *Sphagnum fimbriatum* – má tu jednu z mála slovenských lokalít

Na Popradskom rašelinisku rastú aj naše najkrajšie rastliny – orchidey. Popri nich tu nájdeme mäsožravé rastliny, ktoré si živiny dopĺňajú lovom rôznych malých bezstavovcov. Typické druhy rašelinísk, ktoré si ľahko zapamätáte:

prvosienna pomúčená (*Primula farinosa*)^{/11/}
bublinatka nebadaná (*Utricularia australis*)^{/14/}
tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*)^{/12/}
kruštík močiarny (*Epipactis palustris*)^{/15/}
rášeliník (*Sphagnum spp.*)^{/16/}

O živočíchoch Popradského rašeliniska vieme menej. Dobre sú preskúmané len vážky, ktorých sa tu našlo až 23 druhov. Z nich napr. šídelko *Coenagrion armatum* sa na Slovensku nevyskytuje nikde inde^{/17/} a vážka pásavá (*Sympetrum pedemontanum*)^{/18/} patrí k najohrozenejším druhom severného Slovenska.

Z obojživelníkov a plazov sa v Popradskom rašelinisku ukryvajú napr. ropucha obyčajná (*Bufo bufo*), jašterica obyčajná (*Lacerta agilis*), jašterica živorodá (*Zootoca vivipara*), užovka obojková (*Natrix natrix*), užovka ffíkaná (*Natrix tessellata*) a vretenica severná (*Vipera berus*). Boli tu dokonca pozorované aj vypustené americké korytnačky písmaňkové (*Trachemys scripta elegans*).^{/19/}

Vieme tiež o 8 druhoch vtákov a 7 druhoch cicavcov. Na lokalite ich však je určite viac a budeme radi, ak sa s nami podelíte o svoje pozorovania.

